

הא'חור

עלון לשבת קודש

דברי מחשבה והלכה, ומהנעשה בבתי הכנסת

לע"נ יוסף בן אליה וחממה ז"ל לבית גיאת
לע"נ משה בן זילפה ואליאס ז"ל לבית חיימי

נושא השבוע: תשעת הימים

כה' בתמוז תשפ"ג 1483 (שנה כה')

ההפטרה: "שמעו דבר" (ירמיה ב')

פרשת מטות-מסעי - עֶשֶׂת מִבְּרַכִּין

ר"ח אב יחול אי"ה ביום רביעי מולדו בליל שלישי בשעה 20:5 ו-16 חלקים

"כל דבר אשר יבוא באש תעבירו באש וטהר אך במי נדה"

"יתחטא..." (לא, כג.)

יש החושבים כי ביום ראש השנה כאשר הולכים לעשות סדר תשליך די להם בזה, היות שהם משליכים את העוונות של השנה כולה ובאופן זה הם יהיו נקיים מכל חטא ועוון.

ובאמת מחשבה כזו הינה שטות, כי העוונות אינם נפרדים מן האדם ואין האדם נטהר מהם אלא רק ע"י תשובה שלימה, קרי ע"י וידוי וחרטה ודמעה ובקשת סליחה ועיסוק בתורה ובתפילה, ורק אחר שעושים כן מועיל סדר תשליך.

וזה שאמר הכתוב: "כל דבר אשר יבוא באש" - שהתורה נקראת אש, וכל העוסק בה מהפך עוון לזכות, "אך במי נידה יתחטא" - אלו הדמעות שמוריד כשמתחרט על עוונותיו. ובפרט בימים אלו של "בין המצרים" עלינו להתחזק בבין אדם לחברו ובאהבת חינום, שבעוון שנאת חינום נחרב ביהמ"ק וכלל שנרבה באהבת חינום, ביחסי שלום ורעות עם חברינו ומכרינו נסייע לתיקונו במהרה בימינו אמן.

"אכלה מסעי בני ישראל" (לג, א.)

בפרשה זו מגיש משה רבינו לישראל מאזן מכל המסעות והחניות שעשו במדבר, כל מקום הקשור אליהם בזיכרונותיו ומאורעותיו שאירעו בו: כקברות התאוה, מרה וכו'.

רעד עובר בהם כשהם נזכרים שכאן חטאו ופה נענשו, ובמקום זה היתה התגלות אלוקית ... זיכרונות חשובים מאוד בהתכוננם להיכנס לארץ ישראל.

יש כאן לימוד לדורות לכל אדם מישראל, שיעצור עצמו ממרוץ החיים ויעיף מבט על עברו כדי לעשות מאזן מכל התחנות שעבר בחייו על מנת שיוכל להפיק את הלקחים הדרושים ולהסיק מסקנות לעתיד כדי לדעת איך להתקדם הלאה.

"מטות- מסעי"

"מטות" - מסמל יציבות והעדר שינוי, כמטה - שהוא קשה וחזק, "מסעי" - רומז למצב של שינויים ומעברים, החיבור של שתי הפרשיות מלמדנו שגם שנמצאים בדרך, במסע יש להחזיק במידת התקיפות והיציבות לקיים את המצוות ולשמור על כל ההידורים והחומרות כמו בעת שאנו נמצאים בביתנו. (הרבי מליובאוויטש)

שנאת חינום ותוצאותיה

מעשה שהיה

הייתי מלכת הכיתה, ילדה מטופחת ובעלת לשון שנונה שהיתה זקוקה לקרבן...

התעללתי בה, בשולה ובגדול. המורה היתה שמה לב לפעמים ומצליפה בי מוסר אך

תמיד היתה לי תשובה שהעמידה את המורה במצב של חוסר אונים.

כשם שהגיבור לא קובע את המנגינה אלא הפורט על המתרים, כך את מנגינת חיינו קובע רק היושב במרומים

ע"פ "אור החיים" אופק תל אביב * לא לעיין בזמן תפילה * שקיעה 7:47-7:49 * סוף זמן ק"ש 8:34-8:32

כניסת שבת: 7:29 יציאת שבת: 8:20 יציאת שבת: 9:14

ימי הנעורים כחלום זוהר, מהר מאוד גדלנו ועזבנו את בית הספר, הייתי נערה בת 14, יותר בוגרת והתחלתי לתפוס שגרמתי פה עוול עצום לילדה חפה מפשע.

כתבתי לשולה באותיות גדולות בספר הזיכרון: 'קבלי את סליחתי', אך אפילו לא באתי לשאול אותה אם היא אכן סולחת.

עברנו לסמינר והיוצרות התהפכו, בסמינר לא העריכו בגדים יפים, ציונים גבוהים ולשון שנונה, הקסם שהיה בי נמוג והפכתי לנערה רגילה לכל דבר.

להפתעתי שמעתי מהסמינר השני על נערה מוצלחת שהגיעה מבית הספר שבו למדתי, בירור קצר הבהיר שזו שולה, היא פרוחה ועלתה. הקנאה אכלה בי, שפגשתי בנות מהסמינר שלה סיפרתי להן על המוזרות שלה "היא היתה מדברת לעצמה, מתגרדת בראש.. מה מצאתן בה?", חקרתי ברחמים.

"כנראה אין לכן רמה שם שמצאתן את שולה..." הן היו המומות לשמוע דברים נוראים...

אך ילדה אחת חכמה ענתה לי: "ולא שמתן לב ששולה יודעת לכתוב נהדר? יש לה חיבורים מקסימים, היא נורא פיקחית וכולן אוהבות להיות לידה בגלל האוירה הטובה שהיא משרה". לא הצליח לי לקלקל לה אך התנחמתי שמהר מאוד הן יבינו לבד.

ככל שהכוכב של שולה הלך וזוהר כך עומעם הכוכב הקטן שלי, בשעה שאצלי הלכו השידוכים באטיות את שולה "חטפה" משפחה מיוחסת והיא בנתה בית נהדר.

בסופו של דבר מצאתי את זיווגי ובניתי בית נהדר ונולדו לי ילדים מקסימים.

ידעתי כי שולה צוברת תאוצה בעיתון מפורסם והיא הפכה להיות אחד מעמודי התווך בספרות החרדית. יום אחד הבנות שלי חזרו עם ספר שהיא כתבה עם התלהבות בעיניים.

כבר הייתי מספיק גדולה בשביל לא לקנא ולהבין שהיה בשולה משהו מיוחד ושהיא ראויה לכל היחס הגדול הזה, אבל ללכת ולבקש ממנה סליחה לא יכולתי, האמנתי שהיא כבר שכחה.

יום אחד החל בני בן ה-8 להקיא בלי הרף, הרופא לא הבין מהי הסיבה, לאחר מס' ימים הוא התעלף והבהלנו אותו לבית החולים. לאחר סידרת בדיקות מתישה הבנו שמדובר במשהו חמור מאוד, הוא לקה במחלה נדירה וכדי להצילו הוא היה צריך לעבור ניתוח מאוד מסוכן.

הבנו כי ניתוח בארץ הוא נדיר מאוד, וכי אין רופא עם נסיון ממשי בדבר, לכן רצינו שהניתוח יערך בחו"ל, שם סיכויי ההחלמה יותר גבוהים אך קופת החולים לא רצתה לממן את העלות בתואנה שאפשר לעשות אותו בארץ.

הקמנו מהומה גדולה, אך מי אנו בעצמם? רק אנשים קטנים שלא יודעים איך להתעמת עם דבר כזה גדול, רצינו לפתוח במסע התרמה אך הזמן היה קצר וחיי בנינו היו תלויים מנגד.

היינו חסרי אונים לחלוטין, ערבנו עסקנים בעניין אבל גם הם הרימו מהר מאוד ידיים.

ידיד אחד יעץ לבעלי: "תנסו לאיים עליהם דרך הקהל, אולי דרך עיתון מסוים... היום יש תחרות גדולה בין הקופות, אולי זה ישפיע?" בתחילה רצינו לפרסם בעיתון שהוא לא משלנו כדי שכל הציבור ידע וישפוט אבל העיתוננים לא בדיוק התעניינו בזה... היינו חסרי אונים לחלוטין.

פתאום שולה עלתה בראשי, הילדה הזאת עם העיניים הגדולות שכל הזמן חולמות...

התקשרתי אליה מיד והזכרתי את שמי, היא מיד נזכרה והיתה חביבה, אך אני הובכתי מהמילים שאמרה: "אהה, כן איך אפשר לא לזכור אותך", ידעתי שהייתי בין הבנות הראשיות שהציקו לה. לא היה הרבה זמן לדיבורים, סיפרתי לה מה קורה עם הבן שלנו ושאלתי אותה בתור עיתונאית מה היא ממליצה. היא לקחה ברצינות את הפרויקט, "כמובן שאפרסם כתבה", היא אמרה. עוד באותו יום היא הופיעה אצלי ובעיניה דאגה עצומה כשהיא מגישה לי את הכתבה שהכינה "על השקר של קופת חולים... משלם ילד בן שמונה בחייו" קראתי את הכתבה ובכיתי, רק אז תפסתי את עוצמת הטרגדיה בה אנו שרויים. שולה היתה מעשית "העורך באמת מסרב לפרסם כזאת כתבה אבל בואי נשלח לקופה את הכתבה ונסביר להם שהיא עומדת להתפרסם ונראה את התגובה, סביר להניח שהם יבהלו".

שלחנו את הכתבה בפקס, עוד באותו יום קיבלנו טלפון בהול "אתם לא תעשו לנו את זה" הם אמרו. "כמובן שכן, מדובר בחיי הילד שלנו", ענינו.

הם השיגו את הטלפון של שולה ודיברו איתה, היא היתה נחושה לפרסם.

הקופה ביקשה לחשוב על העניין שוב אך שולה אמרה להם: "בלי הרבה מחשבות, או שתטיסו את הילד לחו"ל או שאנחנו מפרסמים בשבוע הבא, כדאי מאוד שתחליטו". הם מאוד חששו ולבסוף הגיעה התשובה המיוחלת "אנחנו מממנים, אתם יכולים לטוס". לא היה הרבה זמן להודות והיינו על המטוס בדרך לבוסטון. הניתוח היה קשה, הבן שלנו לא התאושש ממנו עד היום, הוא מתמודד כל יום אך לא נשקפת סכנה לחייו. כשדיברתי עם שולה אחרי הניתוח לא מצאתי את המילים להודות אך ביקשתי שוב את סליחתה. היא אמרה: "תאמיני לי שאני משתדלת לסלוח, לך ולכל שאר בנות הכיתה, זה קצת קשה אבל סלחתי".

המסר שאני רוצה להעביר הוא: לעולם אל תזלזלו במישהו!! אינכם יודעים כמה הדבר ישפיע על מהלך חייכם ולא דווקא לטובה, זכרו! בין אדם לחברו זה אש!!

(אנשים בדרך)

הלכות חודש אב (מר"ח ועד תשעה באב)

פינת ההלכה

בניה ותיקונים

א. משנכנס אב ממעטים בשמחה (ש"ע אור"ח סי' תקנ"א ס"א) וכן בבניין של שמחה היינו בניה לרווחה ולנוי בעלמא שאינה לצורך מגורים אסור לבנות בימים אלו (משנ"כ ס"ק יב) אסור לסייד ולצבוע את הדירה בימים אלו (ש"ע ס"ב), אבל במקום הפסד ממון מותר (תורת מועדים סי' ה ס"ט). טפטים יש להחמיר שלא להדביקם (ילקו"י שו"ע שםחות ח"א עמ' רפו, ק. ילקו"י ח"ב עמ' תשל"ג דברי דניאל לגר"ב ליו"ח ח"ב עמ' עו, נתיב המצוות לגר"י זצ"ל-שלוש עמ' רה ועוד) ומותר לעשות מעקה אפילו בתשעה באב עצמו שיש בזה מצוה למנוע סכנה (בא"ח דברים ס"ג).
ב. אסור לנטוע אילנות ולשתול פרחים ודשא לנוי בימים אלו, אבל טיפול בגינה קיימת כגון: ניקוש ושאר עבודות וכן נטיעה לצורך פרנסה מותרים בימים אלו, אך לא בתשעה באב (ילקו"י ארבע תעניות עמ' רלט-רנ"ב ס"י, פסקי תשובות סי' תקנ"א ס"ט).

ג. אסור לגזור, לתפור ולסרוג בגדים חדשים, אבל מותר לתקן בגד או נעל שנקרעו [או כפתור שנפל (חז"ע עמ' רז)].

קנינות ד. נוהגים שלא לקנות בגדים או נעלים חדשות (ש"ע ס"ז ומהרמ"א, בא"ח ס"ו-י) מ"מ במקום הפסד ממון מותר (בא"ח ס"ב) ומותר לקנות נעלים חדשות של בד או גומי לצורך תשעה באב [וטוב שינעלם זמן מועט קודם תשעה באב, כדי שלא יחדשם בתשעה באב] (תורת מועדים ס"ג). מותר לקנות מזגן ולהתקינו בימים אלה (ילקו"י ארבע תעניות סי' תקנ"א ס"ט).

ה. מותר לקנות רהיטים חדשים הנחוצים לו להשתמש בהם, בימים אלו. אך טוב להחמיר שלא יביאו לו את הרהיטים לבית עד אחרי תשעה באב (ילקו"י עמ' רלט).

ו. מותר לקנות מכונת חדשה כשצריך אותה לפרנסתו, אך עבור טיול בעלמא יש להימנע מלקנות בימים אלו, אלא אם כן הזדמנה לו במחיר מוזל ואחרי תשעה באב תתייקר (ילקו"י עמ' רלט ס"י).

ז. מותר לקנות ספרי קודש ותפילין חדשות וכדו' אע"פ ששמח בהם, כיון שזה דבר מצווה (עמ' רמב).

אכילת בשר ושתית יין ח. נוהגים שלא לאכול בשר [עוף ובקר] בכל תשעת ימים אלו [חוץ משבת] (חז"ע ארבע תעניות עמ' קסט). בכלל המנהג אין לאכול גם תבשיל שבושל בו בשר אף על פי שאין בו בשר, אבל מרק שנעשה מאבקת מרק עוף בשרי מותר (חז"ע עמ' קעז).

ט. בסעודת מצוה [כגון: סעודת ברית מילה (בזמנה או מיד שנתרפא התינוק) (חז"ע עמ' קל"ז), פדיון הבן, בר מצוה שנערך בזמנו, סיום מסכת שרגילים לעשות סיום בסעודה], מותר לאכול בשר. [אבל סעודת "ברית יצחק" לא נחשבת סעודת מצוה ואין לאכול בה בשר (ילקו"י עמ' רנח, חז"ע עמ' קל"ז)].

וכן אם ברך בטעות על בשר יטעם קצת [כדי שלא תהא ברכתו לבטלה], וכן חולה אפילו אין בו סכנה [או שנתרפא ועודנו חלוש] (חז"ע עמ' קל"ג). ומעוברות ומיניקות הסובלות מחולשה מותר להן לאכול בשר (תורת מועדים סי' ה ס"מג-נה).

י. מותר לתת לקטנים עד גיל 13 לאכול בשר גם אחרי ר"ח אב [למעט תשעה באב כולל סעודה מפסקת] בפרט אם הוא קטן שלא בריא כל כך (חז"ע עמ' ק) וטוב להחמיר מגיל 12 ויום אחד (סס).

יא. האוכל אחר השבת משיירי הבשר שנשארו לו מסעודת שבת יש לו על מה לסמוך, ובפרט אם אוכלם בסעודה רביעית, והוא רגיל לאכול בשר בסעודה זו (חז"ע עמ' קעז). [ואפשר לתת לקטנים כאמור בסעיף י]. ומותר לטעום בערב שבת מתבשילי הבשר שמבשלים לכבוד שבת (חז"ע עמ' קעה).

יב. יש נוהגים שלא לשתות יין מיום ראש חודש, ויש נוהגים רק בשבוע שחל בו תשעה באב (ש"ע סי' תקנ"א ס"ט), מ"מ לספרדים מותר לשתות יין של הבדלה (ש"ע סי' תקנ"א ס"י) אבל האשכנזים נוהגים לתת לקטן לשתות (ואם אין קטן אז גדול) (הרמ"א סס, פסקי תשובות סס).

ושאר משקאות חריפים מותר לשתות בימים אלו (הרמ"א ס"א, ילקו"י עמ' ר"ב ס"לה).

שמחות יג. הספרדים נוהגים שלא לשאת אישה מר"ח אב (ש"ע סי' תקנ"א ס"ב). ואשכנזים כבר מ-י"ז

בתמוז (הרמ"א ס"ט). אבל לארס ללא סעודה מותר אפילו בתשעה באב שמא יקדימונו אחר (ש"ע ס"ט).
יד. מסיבת יום הולדת שחלה בימים אלו ראוי לדחותה לאחר תשעה באב, אלא אם כן עושים דבר
צנוע בבית. ומסיבת בר-מצוה עושים אבל בת-מצוה נכון לדחות לאחר ימים אלו (ילקו"י עמ' רלו ס"ד, יג).
לגבי חנוכה הבית יערוך סעודה לא בשרית לעשרה וילמדו את התיקון לחנוכה הבית ואף מותר
להם לשיר בפה ללא כלי שיר, אבל ללא ברכת "שהחיינו" (ש"ע שמונה ילקו"י ח"א מהדור' תשס"ה עמ' תלה) .

לבישת בגד מכובס וכיבוש :

טו. ספרדים: אסור לכבסוללבוש בגד מכובס בכל השבוע שחל בו תשעה באב עד לאחר תשעה באב
(ש"ע סי' תקנ"א ס"ג), ולכן יש "להכין בגדים" כדי שנוכל ללבושם בימים אלו [5 הימים] .

וכל האמור הינו לגברים, נשים וילדים מגיל שמבינים את משמעות החורבן (הליכות עולם ח"צ עמ' קמ)
אשכנזים: אסור ללבוש בגדים מכובסים ולכבס בגדים החל מראש חודש אב ועד לאחר תשעה באב
(ש"ע סי' תקנ"א ס"ג) ולכן יש "להכין בגדים" כדי שנוכל ללבושם בימים אלו [9 הימים] .

לכבוד שבת מותר ללבוש בגדים מכובסים (משנ"צ ס"ק לז, כי בא מועד ארבעה עשרות לרב חותה סי' תקנ"א ס"א).
קטנים עד גיל חינוך [גיל 6] מותר להם ללבוש בגדים מכובסים ואף לכבס עבורם (הרמ"א סי' תקנ"א
ס"ג) ומעל גיל זה [עד גיל בר מצוה] אם לכלך בגדיו יש להקל ולהביא לו בגד מכובס, ואם אין לו
מותר גם לכבס ובפרט אם אינו בשבוע שחל בו תשעה באב (פסקי תשובות ס"מה).

טז. ניתן "להכין בגדים" ע"י:

ספרדים: שילבש כל בגד זמן כלשהוא [מס' דקות כשמזיע הרבה ואם אינו מזיע ילבשם בין חצי שעה
לשעה (אור לליון ח"ג פ"כ ס"א, עיין חזו"ע עמ' רכט-לכז, הליכות עולם ח"צ עמ' קמ)] ואז יצא מתורת מכובס .
ודין זה הוא לגבי בגדים ומצעים, אבל לבנים וגרביים מעיקר הדין מותר להשתמש במכובסים,
מ"מ טוב גם אותם להכין לפני כן ע"י שילבשם מס' דקות [וכנ"ל שמזיע] לפני שבוע שחל בו
תשעה באב (חזו"ע עמ' רכט, לכז, שו"ת מעין אומר ח"ג עמ' קסה, עיין כי בא מועד לרב חותה עמ' מז, ילקו"י
מועדים מהדורת תשס"ד בהבהרה לכו' תש"ע עמ' תרכו)

אשכנזים: ע"י שילבש כל בגד כשעה וכו' עד שיכין לו מלאי כנדרש. ויכול אף ללבוש מספר בגדים
יחד אחד על השני למשך שעה אחת. ואם שכח להכין לפני ראש חודש, יוכל להכיןם באופן
הנ"ל ע"י שילבשם בשבת [ולא יאמר שעושה זאת ללבישה בחול]. שכח להכיןם אף בשבת יוכל
ללבושם ע"י שיניח את הבגדים כשעה אחת על גבי הקרקע [ואז נפגם מניקיונו וכו'] .
אך המזיע הרבה יכול להקל ללבוש לבנים וגרביים מכובסים (פסקי תשובות ח"ז סי' תקנ"א ס"ז).
אשה לצורך טהרה מותר לה השתמש בבגדים ומצעים מכובסים הנצרכים לכך [ללא הנ"ל] וכן
רשאית לכבסם וללבושם לפי הצורך (ערוך השולחן סי' תקנ"א ס"טו).

גילוח ותספורת

יז. אשכנזים : נוהגים שלא להתגלח ולא להסתפר מ-יז' בתמוז עד תשעה באב (הרמ"א סי' תקנ"א ס"ד).
ספרדים : נוהגים שלא להתגלח ולא להסתפר בשבוע שחל בו תשעה באב עד תשעה באב (ש"ע
סי' תקנ"א ס"ז) ולכן מותר להסתפר ולהתגלח בכל השבוע שלפני תשעה באב (ש"ע סי' תקנ"א ס"ד חזו"ע
עמ' קכח), מ"מ טוב להחמיר לעניין תספורת הראש שלא להסתפר בשבוע שלפניו [מ-ב' באב עד ז'
באב] (הליכות עולם ח"צ עמ' קמג) אבל לעניין גילוח הזקן למי שרגיל בכך ונגרם לו צער כשנמנע
מגילוח, אינו צריך להחמיר בזה בפרט כשעושה כן לכבוד שבת (הליכות עולם לגר"ע יוסף ח"צ עמ'
קמג). ויש נוהגים להחמיר בתספורת וגילוח החל מראש חודש אב (חזו"ע ארבעה עשרות עמ' ריח).
ובעלי הברית [מוהל, סנדק, אבי הבן] מותר להם להסתפר ביום המילה, בימים אלה [אבל בשבוע
שחל בו תשעה באב אסור] (חזו"ע עמ' ריח). ולנשים מותר להסתפר בשבוע זה (ילקו"י עמ' רכז).

רחצה ומקלחת:

יח. ספרדים: מותר להתרחץ במים חמים כרגיל בימים אלו ואסור רק בשבוע שחל בו תשעה באב
(ילקו"י סי' תקנ"א ס"א), בערב שבת חזון מותר לגזוז ציפורנים (בא"ח דברים יג) .

אשכנזים: נוהגים שלא להתרחץ במים החל מראש חודש אב עד תשעה באב (הרמ"א סי' תקנ"א ס"ט),
משנ"צ ס"ק פח, ערוך השולחן ס"לה, פסקי תשובות סי' תקנ"א ס"מה).

ובזמננו שהחום גדול יש להקל להתקלח במים צוננים ואפילו עם סבון (פסקי תשובות ס"ט, ילקו"י עמ'
שכז-שכט) [ופושרים דהיינו חמים קצת כדי להעביר צינתם הרי הם בכלל צונן כל שאינו נהנה מחום
המים] (פסקי תשובות ס"ט) ולרפואה מותר להתרחץ אפילו במים חמים (משנ"צ ס"ק פח, פסקי תשובות ס'
ס"ט) וכן אשה לצורך טהרה מותר (ערוך השולחן ס"לו, הרמ"א סי' תקנ"א ס"טו). בערב שבת חזון [פ' דברים]
יש מתירים חפיפת הראש במים חמים (הרמ"א ס"ט) וכן יש מקילים גם פניו ידיו ורגליו (משנ"צ ס"ק
טז) ויש מקילים אפילו כל גופו (פסקי תשובות ס"ט מט), ומותר לגזוז ציפורנים.